

prikazi knjiga

Marija Kaštelan-Macan

Živa baština Vladimira Preloga

Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Zagreb 2008.;
159 stranica; 112 slika, shema i crteža
ISBN 978-953-6470-42-6

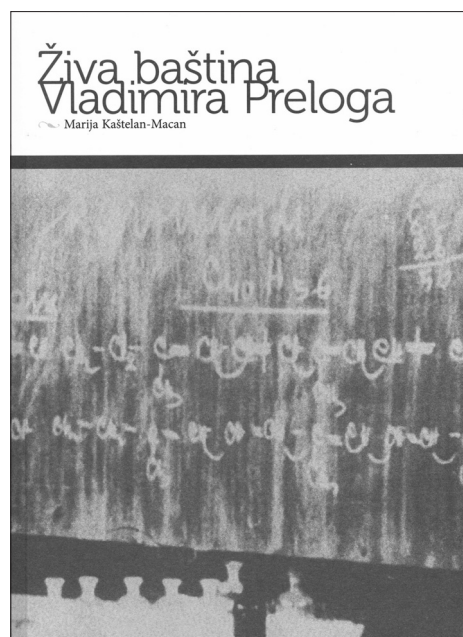
Autorica knjige dobro je poznata znanstvenica i široj stručnoj javnosti, čije je područje djelovanja, uz primjenu analitičkih kromatografskih metoda pri istraživanju okoliša, i promicanje znanosti, što je i svrha ovog izdanja.

Knjiga je rezultat dvogodišnjeg projekta vezanog ponajprije uz obilježavanje 100. obljetnice rođenja našeg drugog nobelovca za područje kemije Vladimira Preloga. U pristupu i obradi bilo je postavljeno više ciljeva: od boljeg upoznavanja hrvatske javnosti sa Prelogovim životom i djelom te isticanje nužnosti sprege (suradnje) prirodnih i inženjerskih znanosti s gospodarstvom uz navode Prelogovih primjera, preko upoznavanja mladeži s Prelogovim doprinosom hrvatskoj i svjetskoj znanosti kroz popularne manifestacije, kako bi se potaknula veća zainteresiranost mladih za prirodne i tehničke znanosti, do isticanja Prelogovih primjera u stalnom promicanju hrvatskog identiteta i humanih vrijednosti. U knjizi je kroz sve dijelove na zanimljiv način naveden cijeli niz do sada stručnoj i široj javnosti nedovoljno poznatih ili nepoznatih detalja vezanih uz život i rad Vladimira Preloga, uz njegove kontakte sa suradnicima i sljedbenicima.

Knjiga je na ne previše klasičan način podijeljena na dijelove – poglavlja – jer su to zahtijevali tematika i pristup.

Uz uvodnom dijelu (Proslava) autorica opisuje ideju o pisanju knjige, najprije kao skupljanje i sistematiziranje materijalne ostavštine Vladimira Preloga, ali svakako i kao dalji razvitak – proširenje ideje za samu organizaciju proslava, na vrijeme posvećeno uspomeni na Vladimira Preloga i zahvalnost za njegovu ukupnu baštinu.

Znatnim dijelom knjiga se kroz poglavlje "Obilježavanje 100. obljetnice rođenja nobelovca Vladimira Preloga" bavi opisivanjem svih (relevantnih) događanja posvećenih Prelogovoj obljetnici, koja su počela Festivalom znanosti u travnju 2006. te sjednicom HAZU u listopadu 2006. i Znanstveno-stručnim skupom "Vladimir Prelog i hrvatska kemija". Na svim vrlo posjećenim prigodnim skupovima sudjelovali su uz predavanja eminentnih hrvatskih znanstvenika i Prelogovih sljedbenika (možda ih možemo zvati i "prelogovcima") i ugledni gosti s češke Visoke tehničke škole (Prag) i švicarskog ETH (Zürich), gdje je Vladimir Prelog proveo značajan dio života u studiranju i radu. Dan je prikaz i brojnih održanih predavanja i radionica, na kojima su se iznosila sjećanja i nepoznati detalji o suradnji s Vladimirom Prelogom, njegovoj znanstvenoj djelatnosti na kiralnosti i simetriji u kemiji, često ističući njegovu nesebičnost i duhovitost u predaji znanja. Posebice se ističe jubilarni XX. skup hrvatskih kemičara i kemijskih tehnologa (Zagreb, veljača 2007.), gdje su četiri plenarna predavanja bila posvećena Prelogu odnosno našem prvom nobelovcu Lavoslavu Ružički. Također, opisano je i prigodno otkrivanje bisti učenika osječke gimnazije J. J. Strossmayera, L. Ružičke i V. Preloga u osječkom Perivoju hrvatskih velikana (siječanj 2007.), otkrivanje poprsja V. Preloga u Plivinom Istraživačkom institutu (listopad 2007.) te otkrivanje brončanog portreta V. Preloga u predvorju Fa-

kulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije (veljača 2008.). Ističe se i opis milenijske fotografije s prepoznatljivim Prelogovim profilom (studen 2007.), na kojoj se, unatoč ne previše povoljnom vremenu, odazvalo i našlo gotovo 300 kemičara i kemijskih inženjera odajući tako još jednom dužno poštovanje Vladimiru Prelogu.

U poglavlju Vladimir Prelog dan je kraći prikaz ranije faze njegova života, počeci zanimanja za kemiju i znanstveni rad, kao i brzo usmjeravanje prema sintezi novih spojeva. Posebni osvrti dani su na Prelogovu školu organske kemije, opisani su njegovi počeci nastavnog djelovanja sredinom 30. godina prošlog stoljeća u skromnim uvjetima na katedri organske kemije Kemijsko-inženjerskog odjela Tehničkog fakulteta u Zagrebu i počeci vrlo uspješne suradnje s ondašnjom farmaceutskom tvrtkom na sintezi novih lijekova i ispitivanju terapijskog učinka. Iz tog uspješnog "zagrebačkog" razdoblja djelovanja Prelogove škole organske kemije opisana je i istaknuta prva uspješna sinteza adamantana na svijetu, a svakako je važno iz tog razdoblja i stvaranje generacije cijelog niza hrvatskih uglednih kemičara koji su nastavili prenositi i dalje razvijati stečeno znanje.

Posebno je obrađen i opis puta prema Nobelovoj nagradi, kojoj je prethodio prelazak na ETH u Zürichu na poziv L. Ružičke početkom II. svjetskog rata, naporan rad na izoliranju biološki aktivnih sastojaka animalnih izlučevina, razjašnjavanju strukture strih-